

НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О. О. БОГОМОЛЬЦЯ

Національна академія
медичних наук України

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня здоров'я 2025 р.

«ЗДОРОВИЙ ПОЧАТОК ЖИТТЯ –
ЗАПОРУКА БЛАГОПОЛУЧНОГО МАЙБУТНЬОГО»

4 квітня 2025 р.
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Київ

**Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Національна академія медичних наук України**

**МАТЕРІАЛИ
науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня здоров'я 2025 р.**

**ЗДОРОВИЙ ПОЧАТОК ЖИТТЯ –
ЗАПОРУКА БЛАГОПОЛУЧНОГО МАЙБУТНЬОГО»**

**4 квітня 2025 р.,
м. Київ**

Київ
НМУ імені О.О. Богомольця
2025

Відповідальні за випуск:

завідувач кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця,
професор **Грузєва Т.С.**

директор Навчально-наукового інституту громадського здоров'я та
профілактичної медицини ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, професор
Паламар Б.І.

професор кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця,
доцент **Галієнко Л.І.**

доцент кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, доцент
Іншакова Г.В.

Здоровий початок життя – запорука благополучного майбутнього: матеріали
науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня
здоров'я 2025 р., 4 квіт. 2025 р. К., 2025. 117 с.

У матеріалах щорічної науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня здоров'я 2025 р., який проводиться під гаслом «Здоровий початок життя – запорука благополучного майбутнього», висвітлено актуальні питання здоров'я матерів і дітей, розбудови системи громадського здоров'я, міжнародної, міжсекторальної та міждисциплінарної співпраці у сфері громадського здоров'я, доступності і якості медичної допомоги. Розкрито сучасні виклики та загрози для здоров'я населення епідемічного, екологічного, соціально-економічного, воєнного характеру, напрями боротьби з неінфекційними та інфекційними захворюваннями, профілактичні стратегії в охороні здоров'я, охарактеризовано соціально-економічні та екологічні детермінанти здоров'я тощо.

У вересні 2024 р. викладання громадського здоров'я (англійською - Public Health) ведеться на кафедрі гігієни та медичної екології. Відповідно ця кафедра змінила назву і з того часу називається кафедрою гігієни, медичної екології та громадського здоров'я. Завідувач кафедри - академік Національної академії наук вищої освіти України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор Володимир Володимирович Бабієнко.

РОЛЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ СТАТТІ 14 РКБТ ВООЗ: СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Васильківський П.М., Демченко І.С.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна

У глобальному масштабі поширеність вживання тютюнових виробів знизилася, з 32,7% у 2000 році до 20,9% у 2022 році. Найбільший темп зниження відбувався після 2005 року, коли набула чинності Рамкова конвенція ВООЗ із боротьби проти тютюну. Але в абсолютних числах ситуація трохи інша. Кількість курців у світі зросла із 0,99 мільярда у 1990 році до 1,245 мільярда у 2022 році, що й надалі є підставою для ВООЗ вважати це явище глобальною тютюновою епідемією.

Понад 60% із 1,245 мільярда дорослих споживачів тютюнових виробів у світі хочуть кинути курити, проте близько 70% із них не мають доступу до комплексних послуг із припинення вживання тютюну через труднощі, з якими стикаються системи охорони здоров'я, зокрема, обмежені людські і фінансові ресурси; недостатня потужність послуг із припинення вживання тютюну на рівні країн.

За даними Глобального опитування дорослих щодо вживання тютюну (GATS) 2017 року майже дві третини (62,5%) тодішніх курців сигарет – або 5,1 мільйона – заявили, що хочуть припинити курити.

Стаття 14 РКБТ ВООЗ «Заходи зі скорочення попиту, які стосуються тютюнової залежності й припинення вживання тютюну» передбачає низку заходів, спрямованих на сприяння припиненню вживання тютюну. Однак положення цієї статті на сьогоднішній день є найменш реалізованими не лише в Україні, а й у всьому світі. У 2008 році ВООЗ розробила комплекс із шести заходів під назвою MPOWER, що довели свою ефективність у скороченні вживання тютюнових виробів у світовому вимірі. Стаття 14 РКБТ ВООЗ відображена

компонентою О (Offer) – допомога у тому, аби припинити вживати тютюнові вироби. Наразі 32 країни охоплені комплексними послугами з припинення вживання тютюну. За даними сайту <https://mpowerportal.org/> Україною досягнуто мінімальних заходів – доступ до безкоштовної телефонної лінії. Станом на березень 2025 року дана телефонна лінія не працює. Доступний лише сайт <https://stopsmoking.org.ua/>.

Для отримання максимального результату від заходів, передбачених статтею 14 РКБТ ВООЗ, потрібні наступні складові. По-перше, наявність Національної стратегії припинення вживання тютюну, яка передбачатиме: ефективне використання наявної інфраструктури первинної медичної допомоги; наявність національних настанов з лікування; забезпечення доступності лікарських засобів. По-друге, робота з медичними працівниками: питання тютюнової залежності та припинення вживання тютюну мають бути включені до основної навчальної програми та системи безперервного професійного навчання для фахівців медичної, медсестринської та інших відповідних спеціальностей на рівні до- та післядипломної освіти, а також у ліцензійні та сертифікаційні іспити. Як бачимо, саме медичні працівники є основою реалізації заходів зі скорочення попиту, які стосуються тютюнової залежності й припинення вживання тютюну.

Станом на березень 2025 року в Україні відсутня Національна стратегія припинення вживання тютюну. Питання щодо скорочення попиту, які стосуються тютюнової залежності й припинення вживання тютюну частково відображені в «Національному плані заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку» затверджені розпорядженням КМУ від 26 липня 2018 р. № 530-р. У Плані передбачено наступне: забезпечення надання кваліфікованої медичної допомоги особам, які мають бажання припинити вживати тютюнові вироби та позбутися тютюнової залежності; забезпечення створення «гарячої» телефонної лінії стосовно надання допомоги щодо припинення паління. Як згадувалося вище «телефонна лінія» не працює.

В Україні діє Програма медичних гарантій. Надання медичної допомоги громадянам при зверненні в заклади охорони здоров'я покривається за рахунок коштів державного бюджету через так звані Пакети медичних послуг. Здійснюється повне або часткове відшкодування аптечним закладам вартості лікарських засобів або медичних виробів, що були відпущені пацієнту на підставі рецепта, за рахунок коштів програми державних гарантій медичного обслуговування населення. Що стосується безпосередньо допомоги у відмові від куріння або в лікуванні тютюнової залежності, то в Україні вона не входить до переліку медичних послуг, які покриваються Програмою медичних гарантій і в разі

бажання відмовитися від куріння громадянин має сам сплатити вартість лікування. Єдиним плюсом є те, що в переліку медичних послуг з надання первинної медичної допомоги передбачено надання консультативної допомоги, спрямованої на усунення або зменшення звичок і поведінки, що становлять ризик для здоров'я, в тому числі куріння, та формування навичок здорового способу життя.

Важливою характеристикою медичних працівників як рушійної сили протидії тютюновій епідемії є наступне: медичні працівники - це та група людей, яка має високий авторитет серед суспільства; через спілкування чи взаємодію із медичними працівниками проходить практично все населення України. Відповідно, промоція та профілактика, пропаганда здорового способу життя є основною складовою їхньої професійної діяльності, філософією життя, які мають бути забезпечені особистим прикладом.

Для забезпечення найповнішого використання потенціалу діючих та майбутніх медичних працівників в Україні потрібно:

1. Розробити та впровадити Національну стратегію припинення вживання тютюну.

2. Передбачити в Програмі медичних гарантій Пакет медичних послуг з лікування тютюнової залежності та припинення вживання тютюну. Забезпечити повне або часткове відшкодування лікарських засобів, які підвищують шанси на припинення куріння.

3. Включити питання тютюнової залежності та припинення вживання тютюну до основної навчальної програми та системи безперервного професійного навчання для фахівців медичних спеціальностей на рівні до- та післядипломної освіти.

4. Спонукати діючих працівників охорони здоров'я бути особистим прикладом для оточуючих з питань здоров'я, в тому числі й щодо вживання тютюну.

НАУКОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ АЛІМЕНТАРНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДИСТРЕСУ

Велика Н.В, Аністратенко Т.І., Кузьмінська О.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Сучасна соціально-політична та економічна ситуація в Україні, бойові дії в східних та центральних регіонах України, військовий стан на території нашої